SOCIALISTISCH ALTERNATIEF

Het is alweer een aantal jaren geleden dat Koos Vorrink, Donker en ik er toe over gingen een stuk te publiceren, waarin wij de vrees uitspraken, dat Nederland onbestuurbaar zou blijken, indien de samenwerking met de K.V.P. zou worden verbroken. Misschien staat sommigen uwer daar nog iets van bij. Wij gingen daartoe over omdat wij voor Nederland ondermijning van de democratie vreesden door het moeilijker worden van de samenwerking tussen de grootste twee partijen, een samenwerking trouwens, die tenslotte dan ook verbroken is. Dientengevolge fungeert sedert een kleine twee jaar het kabinet-De Quay. En nu zult u kunnen begrijpen hoezeer het mij trof dat een enkele week geleden opnieuw het vraagstuk van Nederlands onbestuurbaarheid aan de orde werd gesteld, ditmaal echter niet van de zijde van de Partij van de Arbeid, maar vanuit de KVP-hoek. Immers in de Volkskrant van 4 maart jl. kan men een hoofdartikel vinden onder de titel "Naar het einde?". In dat artikel wordt aan de Partij van de Arbeid verrassenderwijze niet minder gevraagd dan zich opnieuw te beraden of het wel juist is dat zij, de Partij van de Arbeid, en nu citeer ik: "Voor zij opnieuw regeringsverantwoordelijkheid aanvaardt, eerst bij volgende verkiezingen de vruchten van haar oppositierol dient te plukken?"

En waarom zou het volgens de Volkskrant onjuist zijn van de Partij van de Arbeid in oppositie te blijven tot na de volgende verkiezingen?

Omdat en ik citeer weer:

"nu het er angstig veel van krijgt, dat het met het kabinet-De Quay opnieuw op zijn einde loopt, is het in elk geval te hopen, dat het geen einde wordt in die zin, dat er in dit land voorshands geen enkele combinatie meer te vormen valt, waarmee gewerkt kan worden."

Dat is het dus. De onbestuurbaarheid bedreigt ons levensgroot. Hier wordt van K.V.P.-zijde, twee jaar na het uitschakelen van de Partij van de Arbeid, het failliet van dit beleid geconstateerd.

Aan de hand daarvan nu wil ik de volgende twee vragen bespreken.

1e. waarom is het kabinet-De Quay een mislukking?

en

2e. waarom hebben wij een toestand in het verschiet dat geen enkele combinatie meer te vormen valt waarmee gewerkt kan worden?

Waarde Toehoorders, dit kabinet doet het niet bij het Nederlandse volk en wel bepaaldelijk omdat het onbekwaam en dubbelzinnig opereert, voorts omdat het de consequenties van

zijn beleidslijnen niet doorziet en tenslotte omdat het dientengevolge geen vertrouwen weet te wekken.

Voor het Nederlandse volk is de overgang van het doelbewuste en duidelijk gestelde beleid van de kabinetten-Drees, naar de wisselvalligheden en onzekerheden van nu, te groot. Ik zal met een paar voorbeelden op binnen- en buitenlands terrein aantonen, hoe gerechtvaardigd dit wantrouwen is.

Allereerst dan maar het stokpaard, de loonpolitiek, die immers zo succesvol heet. Maar het vrijere van die gedifferentiëerde loonpolitiek bleek een misleiding. In werkelijkheid is het loonbeleid gekenmerkt geworden door krampachtig dirigistisch overheidsingrijpen. De regering besefte dus blijkbaar de consequenties niet van wat zij op dit gebied als richtlijn ten beste had gegeven.

En wat het aandeel van de werknemer in het nationaal inkomen betreft, voor zover dat op zijn pootjes terecht kwam, was dit dank zij de hardnekkige hoogconjunctuur en het loslaten van de regering van eigen uitgangspunt, daarbij inbegrepen allerhand geknoei onder het mom van productiviteitsstijging. Voorts werd de arbeidsvrede gedurende deze 22 maanden-De Quay meer geschaad dan men gedurende 12 jaar -Drees had kunnen dromen.

Niet zonder zin waarschuwde na de laatste kabinetscrisis de heer De Gaay Fortman tegen de wijze, waarop onder het huidige kabinet de maatschappelijke organen veronachtzaamd worden. Ongekend trouwens was de wijze waarop de positie van de vakorganisaties in de metaalindustrie werd bemoeilijkt. En al ben ik van oordeel dat inderdaad in Nederland de regering zich wel blunders kan permitteren bij de gratie van het gezond verstand van de vakorganisaties en hun leden, toch acht ik het weinig verstandig te willen weten, hoe ver dat wel kan gaan. Zodanige ongezonde nieuwsgierigheid heeft althans in België de regering geen goed gedaan.

Waarde Toehoorders. Het volkswoningbeleid was niet minder misleidend. Zo notoir zelfs dat het tot een open kabinetscrisis heeft geleid. Bij die gelegenheid verklaarde de zo jammerlijk jeugdig verongelukte Anti Revolutionair Hazenbosch voor de radio:

"Het liep tussen het kabinet-De Quay en ons wel vaker wat stroef. Ik denk aan de gebeurtenissen rond de Lauwerszee, de cocktailparty van de M.P., de loonpolitieke moeilijkheden in de metaalindustrie, onze ernstige critiek op het landbouw-beleid. Er zouden meer voorbeelden te noemen zijn."

En verder zei de heer Hazenbosch:

"als wij op het punt van de woningbouw het hoofd gebogen hadden, hadden wij ons wel moeten schamen."

Het blad de Nieuwe Limburger schreef kort en goed: Het door Minister Van Aartsen voorgestane beleid dreigt speciaal voor de laagst betaalde groeperingen noodlottig te worden.

De regeringsgetrouwe Volkskrant schreef over het woningbouwbeleid "Inderdaad kon daarvan moeilijk gezegd worden, dat hierbij de belangen van de sociaal zwakkeren uitdrukkelijk voorop werden gesteld."

De reden waarom de K.V.P. zo regeringsgetrouw was, is later heel duidelijk geworden. Immers de A.R.-ministers hadden ten koste van de A.R. Tweede Kamerfractie, aan de K.V.P. Tweede Kamerfractie vreemd genoeg, een woningwetmotie verkwanseld. Maar de reden waarom de meerderheid van de Kamer zo ontevreden was, is duidelijk wanneer men weet, dat de motie-Andriessen in 1960 42500 woningwetwoningen verlangde, doch de K.V.P. genoegen nam met 33750. De K.V.P. die de verkiezingen inging met de leus: "Wij willen alles op alles zetten om in de komende 4 jaar een einde te maken aan de woningnood. Alles op alles, hoort u !

En wat zijn de daden? De belangen van de minst-draagkrachtigen, waar de woningnood het hoogst is, moesten wijken voor de bouw in de vrije sector. Over christelijk-sociaal gesproken! Romme zei: Dit kabinet zal christelijk-sociaal zijn of het zal niet zijn. Welnu, daarom is het er zeker niet?

Dit kabinet dat zozeer subsidies moest afschaffen, b.v. op de melk, legt voor de particuliere woningbouw zodanige subsidielasten op de volkswoningbouw, dat alleen daarvoor de huren met f.2.- per week extra moesten worden verhoogd.

En toch verklaarde dit kabinet terzake van de volkswoningbouw in de Troonrede voor 1961:

"De regering is zich de moeilijkheden bewust van hen, die onder de nog heersende woningnood lijden. De woningbouw behoudt daarom hoge prioriteit."

Wij weten nu tenminste wat hoge prioriteit bij dit kabinet betekent. Welk een tegenstelling tussen woorden en daden.

Ook dat is dus niet erg vertrouwenwekkend.

Aan de beloofde belastingverlaging ga ik maar voorbij, sinds alom is erkend dat er slechts sprake is van belastingverschuiving. Overigens een m.i. op meerdere punten nuttige belastingverschuiving. Maar volgens de liberale woordvoerder Van Leeuwen kan die niet

doorgaan en de heer Oud liet dat vorige week, met of zonder revaluatie, in het midden. De belastingverhogingen zijn nog nooit zo doodgezwegen als die van dit kabinet. Toch niet omdat ze zo gering waren! De verlagingen nooit zo opgepoetst, zelfs al gaan ze niet door. Wie weet ontdekt minister Zijlstra weer per bliksemschicht een oplossing!

Niet misleidend daarentegen was het landbouwbeleid, echter niet minder onbevredigend.

Niet misleidend, immers de oorzaak van de val van het laatste kabinet-Drees was dat de Kamermeerderheid weigerde dat kabinet een perspectiefrijk landbouwbeleid te laten voeren, zoals in 1956 bij de vorming van het kabinet-Drees was afgesproken.

En waar niet één kabinet zich kan permitteren in permanentie honderden miljoenen subsidies 's jaars te betalen, zonder het perspectief te hebben dat die subsidies leiden tot een gezonde agrarische toestand, stond dit kabinet-De Quay, nu het constructieve beleid van Mansholt en Vondeling in de Kamer verworpen was, geen andere mogelijkheid open dan te knijpen op de hoge subsidiebedragen, die uitzichtloos werden verstrekt. Terzake van dit knijpen van het platteland was het kabinet-De Quay niet misleidend, maar het wordt er niet meer acceptabel door.

W.T. Nu moge een beleid als hier getekend in het binnenland zoveel mogelijk verborgen worden om partijpolitieke redenen door de regeringspartijen en hun pers, anders staat het uiteraard wanneer dit kabinet op diezelfde verwarringwekkende wij ze optreedt terzake van belangen buiten onze grenzen.

Welnu, lettende op de positie die Nederland in de wereld inneemt, wordt het ons soms vreemd te moede. In capaciteiten niet achterstaand bij andere volken en in onze bedoelingen zeker niet egoïstischer en bekrompener, schijnt toch onze deelname in internationale contacten minder perspectiefrijk dan men onder die omstandigheden zou mogen verwachten.

Onze marine wordt geweerd in Japan, Ceylon en elders, onze burgerluchtvaart ondervindt belemmeringen in de Verenigde Staten, in Europese top-besprekingen staan wij geisoleerd, al ons Europeanisme, ten spijt. Deze twijfelachtige oogst van buitenlands beleid gaat gepaard met regeringsverklaringen omtrent de onveranderlijkheid van het Nederlandse beleid terzake b.v. van Nieuw-Guinea. Waarom wordt de Nederlandse regering in de wereld zo in afnemende mate geacht, met alle schade voor de positie van ons volk? Omdat het Nederlandse beleid ook buiten onze grenzen dubbelzinnig en onwaarachtig is. Maar daar wordt het niet goedgepraat en verzwegen!

De Nederlandse regering tijgt ter Europese topconferentie ter verdediging van de Europese gemeenschappen. Zij ziet kans om daarbij verstaan te worden als behartiger niet van de belangen der Europese gemeenschappen, maar juist van de Engelse belangen. Daarom bleef zij geïsoleerd!

En omtrent dat onveranderlijke Nieuw-Guinea-beleid legde Minister Luns dd. 23 februari jl. in de Tweede Kamer op een drietal punten volledige bekentenis af, t.w.

a. omtrent het al of niet onderwerpen van ons N.G. beleid aan de Verenigde Naties.

b. omtrent onze verplichtingen jegens de Papoea's.

c. omtrent de steun van Amerika en andere landen, in geval van een gewapend conflict.

Minister Luns zeide tegenover de ontkentenis van Minister De Quay in de Eerste Kamer, dat Nederland zijn Nieuw-Guinea-beleid aan het oordeel van de V.N. had onderworpen het navolgende:

"Ik zou hier - dit dus ook aan het adres van de g.a. de heer Burger - niet de indruk willen wekken, dat wij met woorden spelen of dat wij op een gegeven moment een interpretatie zouden schuwen, die op het ogenblik misschien niet door de regering als zodanig is geuit."

De heer Luns ontkent de strekking van zijn onderwerpingsuiting in de Assemblee van de Verenigde Naties dus niet, maar laat in het midden of hij toen sprak voor de regering "als zodanig".

Dat was, aldus minister Luns, misschien niet het geval.

W.T., dat dergelijke dubbelzinnigheden voor niemands prestige bevorderlijk zijn, ook niet voor dat van Nederland.

De heer Luns heeft toen in de tweede plaats terzake van onze verplichtingen jegens de Papoea's verklaard en ik citeer:

"Ik zou nog willen zeggen: à l'impossible nul n' est tenu. De politiek is de kunst van het mogelijke."

De verklaring is duidelijk aan het adres van hen die dierbaar verklaren dat Nederland beter dan alle andere landen ter wereld weet wat goed is voor de Papoea's. Zodanig, dat wij er zo niet ons volksbestaan, dan toch een oorlog voor zouden moeten riskeren. Maar minister Luns relativeert die duur beleden verplichtingen aan de Papoea's met de nuchtere opmerking, dat niemand tot het onmogelijke gehouden is en dat politiek nu precies de kunst van het mogelijke is.

En de heer Luns heeft in de derde plaats bij dezelfde gelegenheid verklaard en ik citeer

wederom:

"Ik zou nog eens willen zeggen dat geen van de leden van het vorige kabinet of van dit kabinet - ikzelf ook niet - ooit heeft gezegd, dat wij van verschillende landen uiterste steun zouden krijgen."

Dat betekent, waarde toehoorders, dat in geval van een militair conflict Nederland alleen staat. In dit verband roep ik in herinnering de uitlating van minister Visser over de verdediging van N.G. in de Tweede Kamer op 10 mei 1960 luidende;

"Wij kunnen dit uiteraard nooit alleen, wel moeten wij deze beveiliging zodanig organiseren dat de internationale hulp, die wij kunnen verwachten, inderdaad effectief kan zijn."

W.T., als uit al dit gekronkel iets tastbaars overblijft dan is het dat dit kabinet wel degelijk ons Nieuw-Guinea-beleid onderwierp aan het oordeel der V.N., dat dit kabinet slechts een betrekkelijke plaats inruimt voor onze verplichtingen jegens de Papoea's, dat dit kabinet niet langer schermt met Amerikaanse toezeggingen van militaire hulp. Het kabinet nota bene dat zo nodig de Dienstplichtwet moest wijzigen om alle dienstplichtigen desgewenst naar N.G. te dirigeren; het kabinet dat zo nodig de gebalde vuist in het Oosten moest tonen door het zenden van de Karel Doorman.

Als iets uit dit alles duidelijk zou moeten zijn, dan is het wel het mislukken van het beleid van de Nederlandse regering op dit punt.

Maar de regeringspartijen doen er het zwijgen toe, veinzen te geloven dat er niets veranderd is en laten hun volgelingen in twijfel en onzekerheid.

Nu kan men in een dergelijke situatie, net als de Belgische regering na het Congo-débacle op zijn ministerszetel blijven zitten onder de leus: na ons de zondvloed, om dan bijzonder verontwaardigd te doen, als de zondvloed werkelijk komt.

De N.R.C. van 10 maart jl. geeft de oppositie in overweging niet te veel aandacht te vestigen op het feit, dat het regeringsbeleid mis is, daar dit het door de knieën gaan slechts bemoeilijkt en vertraagt.

Maar de oppositie heeft geen behoefte aan een kabinet dat door de knieën gaat, de oppositie heeft er behoefte aan dat het kabinet in 's lands belang verdwijnt omdat het gefaald heeft.

Men mag toch niet van de veronderstelling uitgaan dat het huidige kabinet dat terzake alle visie heeft gemist en internationaal generlei krediet bezit, dat uitgerekend dit kabinet daaromtrent nog een bruikbare politiek zou kunnen opleveren.

De hoogste wijsheid van dit kabinet is zich te beroepen op de ijskastperiode-Drees. Dus juist toén wij als gevolg van tegenover elkander staande meningen niet uit de voeten konden, dat schijnt nu de hoogste wijsheid, ’t is trouwens merkwaardig hoe vaak dit kabinet Drees aanroept, hoe vaak het dus in de knoop zit.

W.T., ik kom thans tot de tweede vraag: "Waarom hebben wij een toestand in het verschiet dat geen enkele combinatie meer te vormen valt, waarmee gewerkt kan worden?"

Er zijn immers naast de mislukte bestaande combinatie toch altijd nog twee andere denkbaarheden?

Waarom kan de Partij van de Arbeid geen kabinet vormen met de protestantse partijen?

Dat, W.T., is om een zeer respectabele reden, tenminste voor zover iets wat oud is, alleen daarom al respectabel is. Immers 60 jaar geleden is het dr Abraham Kuyper gelukt de tegenzin van de Protestanten tegen de Roomsen te overwinnen met behulp van de politiek kostbare kreet: stoelend op dezelfde wortel des geloofs! Daarop werd in 1901 het kabinet der rechtse coalitie door dr Kuyper gebouwd, als resultaat van de schoolstrijd.

En nu menen de Anti-Revolutionairen dat zij zich niet belachelijk maken door 60 jaar later, onder totaal andere verhoudingen en omstandigheden, steeds nog die ene vorm van kabinetscoalitie te moeten najagen, die Kuyper onder toenmalige verhoudingen tot stand bracht. En voor dit politieke eenrichtingsverkeer hebben zij natuurlijk diepzinnige eeuwigdurende argumenten.

Toch veroorloof ik mij de opmerking, te vrezen dat hierin ergens iets incorrects zit. Immers de Anti’s wenden zich als zelfstandige partij tot het Nederlandse volk, kennelijk suggererende een zelfstandige politieke taak te hebben. Maar in feite hebben de Anti’s geen zelfstandige taak, daar dit politieke eenrichtingsverkeer de A.R. practisch uitsluitend toestaat te fungeren als hulptroep voor de K.V.P.

En dit nu lijkt mij parlementair-democratisch niet juist. Een zich als zelfstandig aandienende partij zal in elke concrete situatie de mogelijkheden om zijn staatkundige taak te vervullen, opnieuw hebben te overwegen. Maar als het de bedoeling van de Anti’s is, in feite slechts de K.V.P. te versterken, dan ware het juister zich rechtstreeks met de K.V.P. samen aan te dienen als één partij, zoals de C.D.U. in Duitsland, als protestants-roomse combinatie. Dat zien vele Anti’s en K.V.P.’ers ook wel in en zij willen dat ook wel. Maar de weerstanden zijn ook groot en dus dient er een dominerende figuur te zijn, die deze wensen in werkelijkheid kan omzetten. Maar met het wegvallen van prof.Romme moet vastgesteld worden, dat een

dergelijke A.R.- K.V.P.-politieke eenheidscombinatie in feite van de baan is. Hadden de Anti-Revolutionairen bij de laatste kabinetscrisis, in plaats van onder elkaar ruzie te gaan maken, consequent doorgezet, krachtens het adagium: wie breekt betaalt, en hadden zij dientengevolge tot een arrangement met de Partij van de Arbeid weten te komen, dan zou

ten eerste die A.R.hulptroep van de K.V.P. na jaren weer een eigen zelfstandige politieke factor zijn geworden en

ten tweede zou de parlementaire democratie op klassieke wijze hebben gefunctioneerd, met de liberalen èn de K.V.P. in oppositie.

Ons veel-partijen-stelsel heeft uiteraard voor- en nadelen, maar we houden alleen de nadelen over als we de voordelen niet weten te benutten, het voordeel namelijk van velerlei combinatie-mogelijkheid. De A.R. partij heeft het zelfs niet beproefd. Daardoor ondergraaft zij niet slechts haar eigen positie in dit politieke eenrichtingsverkeer, zij werkt ook de verstarring der politieke verhoudingen in de hand. Kortom het automatisme van de A.R.partij is één van de factoren waarom de Volkskrant kan vrezen, dat Nederland binnenkort onbestuurbaar zal blijken.

Maar hoe zit het dan met die andere coalitiemogelijkheid, die van de P.v.d.A. en de K.V.P.? Die combinatie acht datzelfde Volkskrantartikel uitgesloten, tenzij de P.v.d.A. het standpunt zou loslaten, dat zij "vóór zij opnieuw regeringsverantwoordelijkheid aanvaardt, eerst bij de volgende verkiezingen de vruchten van haar oppositierol dient te plukken."

M.a.w. de toestand is deze: de bestaande regeringscombinatie werkt niet, een P.v.d.A./Protestantse-combinatie is niet mogelijk vanwege de verstarde Anti-Revolutionaire politieke positie en tenslotte is een P.v.d.A./K.V.P.-combinatie niet mogelijk, omdat de P.v.d.A. eerst verkiezingswinst wil boeken.

Van dit laatste, W.T., daar hoor ik van op!

Hoe komt de Volkskrant daaraan?

Een partijpolitieke positie is niet een onbelangrijke aangelegenheid, maar als het zo zou zijn dat een grote partij 's lands bestuurbaarheid zou opofferen aan haar partijpolitieke positie, dan zou m.i. die partij ernstig te critiseren zijn en eigenlijk is het wel bedenkelijk dat de Volkskrant dit maar rustig ten aanzien van de P.v.d.A. veronderstelt. Een beetje van: zo de waard was in 1958, vertrouwt hij zijn gasten in 1961?

Ik vrees dan ook dat de werkelijke reden waarom een K.V.P./ P.v.d.A.-combinatie niet mogelijk wordt geacht een beetje dieper ligt. Ik vrees dat de werkelijkheid zo is, dat als het

er op aan komt, als er, hoe onaangenaam ook, heus gekozen moet worden, de K.V.P. wel reële invloed van de liberalen, maar niet van de socialisten accepteert. Ik herinner eraan, dat toen de heer Tilanus eens wees op het protestantse patroon van het Nederlandse volkskarakter, toen de heer Romme in dit verband meende dat geleidelijk aan in dit patroon toch nogal wat Roomse draden geweven waren. Die opmerking van prof.Romme was om meer dan één reden juist. Ten eerste omdat het feitelijk waar is en ten tweede omdat het zo behoort te zijn in een bevolking, waarvan 1/3 deel rooms-katholiek is. Maar dezelfde prof Romme heeft zich met hand en tand verzet als het er om ging het 1/3 deel van het Nederlandse volk, het socialistische, in dat Nederlandse volkspatroon tot zijn recht te doen komen.

Toen de heer Oud in de Tweede Kamer de P.v.d.A. verweet haar desiderata van nationalisatie van de mijnen niet verwerkelijkt te hebben, interrumpeerde de heer Romme: dat moest er nog bij komen!

Waarom? zo vraag ik ! En toen de heer Zijlstra in maart 1960 in - de Tweede Kamer de verhoging van de grondbelasting verdedigde, toen schreef de heer Romme in zijn bekende Volkskrant-rubriek: "Ik dacht tot nog toe, dat het kabinet-De Quay niet was geboren, om onder aanvoering van het Departement van Financiën zuiver socialistische verlangens te verwezenlijken, die wij - ik meen terecht - aan brede-basis-kabinetten nooit hebben toegestaan."

W.T. Daargelaten dat dit betoog naar aanleiding van het terugbrengen van de grondbelasting door Minister Zijlstra op een vroeger peil, nogal belachelijk is, ziet u toch waar het om gaat! De K.V.P.-aanhang die moet in Nederland tot haar recht komen. De Partij van de Arbeid heeft daar geen bezwaar tegen! Maar naar K.V.P.-opvatting geldt hetzelfde blijkbaar niet jegens de P.v.d.A.-aanhang.

"Dat moest er nog bij komen", zei prof.Romme.

En zou het nu die tweeërlei maat niet zijn, waarom een P.v.d.A/ K.V.P.-combinatie niet mogelijk is? Namelijk dat de K.V.P. wel hulptroepen bereid is aan te werven en desnoods wat toe te stoppen maar dat de K.V.P. niet bereid is de andere, de socialistische Partij van de Arbeid, evenzeer tot haar recht te laten komen. En omdat de Partij van de Arbeid in dit opzicht weigert voor de K.V.P, te buigen, daarom is in het wezen van de zaak de samenwerking P.v.d.A./K.V.P. gebroken. En Nederland’s onbestuurbaarheid dreigt daarom, omdat de K.V.P. in werkelijkheid geen alternatief duldt! De te vaak gewekte indruk van

serviliteit van de protestantse partijen en de V.V.D. aan de K.V.P. heeft er toe geleid dat de Partij van de Arbeid het enige politieke alternatief in Nederland is. En het is democratisch gezien van de allergrootste betekenis dat er zo'n alternatief is. Want dit betekent dat het staatsbestel, naar de aard der democratie, op vreedzame wijze ook anders kan. Het betekent dat er een socialistisch alternatief is en het wil mij voorkomen dat de K.V.P., inplaats van te peinzen hoe zij de Kinderbijslagwet met behulp van de Partij van de Arbeid in het Staatsblad kan krijgen, zich beter kon afvragen of haar conservatieve vleugel bereid is een socialistisch alternatief te honoreren.

Ter verduidelijking en om dat socialistische alternatief concrete inhoud te geven wil ik het laatste deel van mijn rede wijdden aan datgene waarover wij daarbij denken.

Ik noem allereerst NATO en Nieuw-Guinea-politiek. Hat zal u wat het laatste betreft wellicht meer verwonderen dan ten aanzien van het eerste. Ten aanzien van de NATO veronderstel ik, dat de K.V.P. evenzeer als de P.v.d.A. begrijpt dat het hoeden van de wereldvrede allereerst in handen ligt van de Sowjet-Unie en de Verenigde Staten en dat wij ons dus niet behoeven in te beelden daaraan beslissend af en toe te doen door een honderd miljoen meer of minder aan defensie te besteden ten koste van andere zinvolle doeleinden. Maar anderzijds zal wederzijds worden ingezien dat wij ons niet kunnen permitteren de belangstelling van Amerika in West-Europa te verzwakken door onzerzijds geen materiële blijken te geven van ons verlangen om deel uit te blijven maken van de vrije Westerse wereld.

Het huidige beleid der wereldmacht heeft trouwens, ook al werd officieel geen overeenstemming bereikt, in feite de proefexplosies met atoombommen een halt weten toe te roepen. Wij registreren het met voldoening.

En wanneer ik dan aan onze haast vanzelfsprekende NATO-politiek Nieuw-Guinea toevoeg, dan realiseert men zich dat omtrent dit het communisme in de verleiding te brengen tot agressie, door ons weerloos op te stellen.

Evenmin kunnen wij ons permitteren [missing] vraagstuk naar mijn mening een verandering is gekomen in vergelijking met het tijdsbestel toen slechts ijskast-politiek mogelijk bleek.

Ik houd het er namelijk voor dat ook de K.V.P. vandaag bereid is te erkennen dat het vervullen van onze verplichtingen jegens de Papoea's uiteraard beheerst wordt door het politiek mogelijke en niet door een soort dogmatische dwangvoorstelling waarin Nederland als het ware tegen de hele wereld zou moeten optornen. Maar voor zover redelijkerwijs

uitvoerbaar, onttrekt de Partij van de Arbeid zich geenszins aan verplichtingen jegens de Papoea's, met name ook financieel niet, al heeft zij de bestaande ontwikkeling bepaaldelijk niet in de hand gewerkt. De Partij van de Arbeid heeft de vondst om Nieuw-Guinea bij de souvereiniteits-overdracht te reserveren, weinig gelukkig geacht. Nederland toch had zich nauwelijks ooit iets van Nieuw-Guinea of de Papoea's aangetrokken. Nederland kwam op het idee om Nieuw-Guinea uit de souvereiniteits-overdracht terug te houden niet voor de Papoea's maar ten behoeve van de Indische Nederlanders.

Ook daar kwam niets van terecht en tenslotte hebben wij ons dan vastgeklampt aan toezeggingen jegens de Papoea's.

Akkoord, de Partij van de Arbeid aanvaardt de consequenties van het beleid van het verleden ook met de fouten, maar is niet bereid een doelbewuste oplossing van het Nieuw-Guinea-probleem naar het tweede plan te verschuiven. De Partij van de Arbeid heeft ook geen bezwaar tegen militaire bescherming van onze landgenoten, die daar overzee nuttig werk doen, maar aan de dwaasheid van een soort bewapeningswedloop met Indonesië aan de andere kant van de aardbol, daartoe is de Partij van de Arbeid niet bereid. De Partij van de Arbeid wil inzake Nieuw-Guinea een internationale oplossing beproeven, zoveel mogelijk in overleg met belanghebbende ons bevriende mogendheden en in ieder geval met erkenning van de taak en de mogelijkheden die de UNO en haar organen heeft, althans op het terrein van de regionale conflicten.

Het is ons trouwens niet ontgaan dat telkens daar waar enig beleid in deze internationale richting is gevoerd, dit de enige keren geweest is dat Soekarno in het defensief werd gedrongen. Ik denk aan het moment toen het Soekarno was die "neen" moest zeggen en wel aan het adres van een Aziatische bewindsman, aan het adres van de premier van Malakka, die bemiddeling aanbood, nadat minister Luns ons Nieuw-Guinea-beleid aan het oordeel der V.N, had onderworpen, hoe dubbelzinnig die uitspraken achteraf ook bedoeld bleken te zijn.

Ik denk ook aan het feit, dat het Soekarno was, die zich moest verzetten tegen het zenden van een mogelijke V.N.-waarnemer naar Nieuw-Guinea en ik denk ook aan de verklaring van Indonesische zijde dat men voorshands bereid was UNO-gezag in Nieuw-Guinea-aangelegenheden te erkennen nu Nederland daaromtrent blijkbaar een gewijzigde politiek ging voeren.

Het is allemaal niet van beslissende betekenis, maar het is in ieder geval meer zinvol dan via

de Karel Doorman de politiek van de gebalde vuist.

Wij horen de K.V.P.-fractie tegenwoordig door middel van haar woordvoerders verontrust bij de regering aandringen op tempo tempo in de afwikkeling van onze Nieuw-Guinea-taak. Welnu, dan lijkt het mij dat Partij van de Arbeid en K.V.P. elkander op het practische vlak in deze materie moeten kunnen vinden om gezamenlijk terzake van dit moeilijke en moeizame vraagstuk uitzichtbiedend beleid te kunnen presteren, in het belang van het Nederlandse volk en de vreedzame verhoudingen in het Verre Oosten. Een beleid waarbij het beginsel van de zelfbeschikking der Nieuw-Guinea- bevolking dient als een middel om tot een behoorlijke regeling te geraken, in plaats van om een internationale regeling te voorkomen.

Tot zo ver NATO en Nieuw-Guinea.

Een tweede belangrijke sector waar resultaat mag worden verwacht is dat van het sociale vraagstuk, zo internationaal als nationaal.

Het sociale vraagstuk internationaal wil zeggen het overbruggen van de kloof van armoede en achtergesteld zijn, die ons scheidt van de zogenoemde onderontwikkelde gebieden.

En wat nu het binnenlandse sociale beleid betreft, de aanhangers van de P.v.d.A. en K.V.P. behoren niet tot degenen die min of meer honend redeneren over de zekerheid van de wieg tot het graf. Die houding is trouwens te meer goedkoop, naarmate die komt uit de mond van hen, wier bestaan all round verzekerd is.

Want ook op nationaal sociaal terrein ontbreekt nog het nodige. Weet u b.v. dat de maximum-uitkering terzake van invaliditeit f.5.60 per week-bedraagt? De maximum-uitkering, maar de gemiddelde uitkering ter zake van invaliditeit bedraagt f.2.50 per week. Die uitkeringen worden dan verhoogd met toeslagen, bijslagen op die toeslagen en gezinstoelagen, tot gemiddeld f.26.50 per gezin, doch nooit meer dan f.39.- per week. Kortom we zijn het er over eens, dat herziening van de Invaliditeitswet meer dan urgent is.

En wat de ouden van dagen betreft de Partij van de Arbeid heeft de leiding gehad in het scheppen van voorzieningen voor ouden van dagen, thans echter wenst zij die opgetrokken te zien tot hoger niveau en stelde daarom in de Kamer een verhoging in etappes met 50% voor.

En zo zijn er allerlei terreinen waar een uitzichtbiedend gesprek zeker tot de denkbaarheden moet behoren, b.v. over industriespreiding, over gelijke kansen voor onderwijs en ontwikkeling, verhoging van de leerplichtige leeftijd, het afschaffen van schoolgeld, de sportaccomodatie etc.

Verder wil het mij voorkomen dat terzake van belangrijke vraagstukken als loonbeleid en huurpolitiek het overlegorgaan van de Vakcentralen belangrijk voorbereidend werk verricht heeft, om aanvaardbare resultaten te bevorderen.

Wij verheugen ons daarover. De loonpolitiek zoals zij onder onze verantwoordelijkheid is gevoerd, heeft volledige werkgelegenheid en arbeidsvrede gebracht. Veranderingen in het loonsysteem - en dat is voor ons altijd een open punt van discussie geweest - die veranderingen W.T. mogen echter de conjunctuur en daarmede de werkgelegenheid niet in gevaar brengen en gewaarborgd moet worden, dat geen achterblijvers ontstaan.

Wat de huurpolitiek betreft, spreekt het rechtvaardigheidselement ons aan in de gedachte dat het probleem van de woningnood niet dient te worden opgelost door het financieel onbereikbaar maken van begeerd woongenot maar door het ter beschikking doen komen van het noodzakelijke aantal woningen tegen een gefixeerde vergoeding van ongeveer 1/7 van het verdiende loon.

Deze gedachte is door de vakcentralen neergelegd in het SER- rapport over de huren.

Dit, gepaard met het feit dat de K.V.P. in 1959 de Verkiezingen inging met de belofte de woningnood in de komende 4 jaren te zullen oplossen, een hele mond vol naar het ons toescheen, zou het voor de hand liggend moeten doen zijn dat op dit gebied zo- danige overeenstemming bereikbaar ware, dat binnen een beperkt aantal jaren inderdaad de woningnood tot het verleden zou behoren. Maar dan zou de K.V.P. zich bepaaldelijk moeten afwenden van het beleid van minister Van Aartsen, waarbij de werkelijke woningnooddruftigen ter zijde worden geschoven ten behoeve van de beter gesitueerde vrije sector en waarbij de woningwetbouw niet om zakelijke doch om dogmatische redenen wordt opgeofferd aan de particuliere woningbouw.

Ik heb de indruk dat het de K.V.P. niet zoveel moeite zal kosten zich van dit onsociale beleid af te wenden maar dat wil nog niet zeggen dat daarmee tevens bereidheid bestaat om de weg in te slaan, die volstrekt noodzakelijk is om de woningnood snel te doen verdwijnen.

Velen menen, dat het woningtekort uitsluitend het gevolg is van de oorlog en verwonderen zich erover, dat vijftien jaar na de bevrijding dit tekort nog niet is ingehaald. Anderen - met name de liberalen - wijten het nog steeds voortdurende tekort aan te lage huurprijzen, waardoor de vraag kunstmatig zou worden gestimuleerd. Alsof er een gezin is in Nederland, dat zich door de lage prijs laat verleiden om er twee of drie woningen op na te houden!

De werkelijkheid is, dat wij te doen hebben met een structurele verandering in onze

woningbehoefte, waardoor de jaarlijkse vraag naar woningen is gestegen tot ongeveer het dubbele van vóór de oorlog. Het huwelijkscijfer is gestegen. Jonge mensen worden niet langer door werkloosheid of lage jeugdlonen verhinderd om in het huwelijk te treden, zoals dat vóór de oorlog het geval was.

Het sterftecijfer is gedaald. Men wordt ouder, blijft een eigen huishouden voeren dank zij de betere ouderdomszorg en blijft dus ook in de markt voor een woning. Oudere arbeiders trekken niet meer bij de kinderen in, zoals vroeger maar al te veel het geval was.

Een ander verschijnsel is de snelle toeneming van het aantal alleenstaanden, waarvan een deel ook aanspraak maakt op een zelfstandige woning. Waarschijnlijk is de toenemende vrouwenarbeid hier niet vreemd aan.

Vrouwelijke ongehuwden blijven niet langer bij de ouders in huis. Zij zoeken een beroep en scheppen zich een eigen omgeving.

Door dit alles is de woningbehoefte in omvang sterk toegenomen en zal ook in de toekomst verder toenemen. Het heeft, zo zult u begrijpen, ook iets met vrijheid en toenemende welvaart té maken. Daar komt voorts de steeds sterkere urgentie van het krottenvraagstuk bij. Te lang is de krot opruiming verwaarloosd.

Er is een drang bij de betrokkenen om uit de krotten te komen, waarvoor men in het algemeen met overtuiging meer huur wil gaan betalen. Men is niet schuw, zoals sommigen suggereren, om voor een behoorlijke woning een behoorlijke prijs te betalen. Men heeft er alleen bezwaar tegen om telkens voor een huurverhoging te worden gesteld zonder dat men er wat zijn huisvesting betreft beter op wordt.

In het licht van de grote omvang, die de woningbehoefte heeft aangenomen, is het voor-oorlogse stelsel van particuliere bouw en particuliere exploitatie verouderd.

Wil men het vraagstuk op den duur de baas worden dan moet men bereid zijn nieuwe wegen in te slaan. Welke zijn die wegen?

Daar ons oordeel moet het bouwbedrijf sterk gerationaliseerd worden. Daarvoor is leiding van de regering nodig. Het bouwbedrijf is in zichzelf te zeer verdeeld om die leiding op te brengen. De regering moet naar ons oordeel een program van activiteiten opstellen, waardoor in de woningbouw de gunstigste situatie ten aanzien van kosten, kwaliteit en bouwsnelheid wordt bereikt. Daarvoor is nodig:

a. een langjarig bouwprogramma en een standvastig overheidsbeleid, teneinde de voor een rationalisatie noodzakelijke grondslag van continuïteit in de productie te leggen.

b. bevoegdheden aan de regering met betrekking tot de kapitaalmarkt om te verzekeren dat het langjarige bouwprogramma niet door financieringsmoeilijkheden in gevaar wordt gebracht.

c. stimulering van alle maatregelen, waardoor de ontwikkeling van het bouwbedrijf van ambachtelijk kleinbedrijf naar industrieel grootbedrijf bevorderd wordt. In dit verband noemen wijs eenheid in bouwvoorschriften standaardisatie van bouwplannen, bouw-elementen, constructies en werkmethoden; verplaatsing van zoveel mogelijk activiteiten van de bouwplaats naar de fabriek; teamwork bij de voorbereiding en uitvoering van bouwplannen.

d. stichting door de overheid van of deelneming van de overheid aan bouwondernemingen, die prijsregulerend optreden en die experimenteel werk doen.

Een gebiedende eis is daarbij, dat deze woningproductie meer dan onder het kabinet-De Quay het geval is, wordt gericht op de behoefte van de bevolkingsgroepen met lagere inkomens. Bij de woningtelling van 1956 bleek 92% van de door woningnood inwonende gezinnen een inkomen te hebben beneden de f.6.000.- per jaar. Latere cijfers hebben alleen nog maar bevestigd, dat het knelpunt van het woningprobleem schuilt bij de woningbehoefte der lagere inkomens. Daarom moet blijvend een overwegend deel van de woningvoorziening op dit deel van de bevolking worden ingesteld. Wij willen dit bereiken door blijvende uitbreiding van het aantal woningwetwoningen. Dit behoeven evenwel niet uitsluitend woningen te zijn, in handen van woningbouwverenigingen en gemeenten. Ook particuliere exploitanten, die bereid zijn met een redelijk rendement genoegen te nemen en die zich daartoe aan enkele beperkende voorwaarden willen onderwerpen, willen we de gelegenheid geven in het kader van de Woningwet aan de voorziening in de behoefte aan volkswoningen mee te werken.

Met minder wezenlijk voor regeringsdeelname door de Partij van de Arbeid is het ten uitvoer leggen van een perspectiefrijk landbouwbeleid. Wij zijn wel bereid om, zoals dat heden gesch[missing] enige honderden miljoenen per jaar aan landbouw-subsidies uitgeven, maar wij zijn niet bereid dergelijke offers van de belastingbetalers te verlangen voor een beleid dat uitzichtloos is. Een landbouwbeleid moet erop gericht zijn dat de noodzakelijke werkers in de landbouw een redelijk bestaan wordt verzekerd dat zodanige structurele verbeteringen worden bevorderd dat geleidelijk aan de positie van de landbouw economisch evenwichtig

en gezond wordt.

En dat behoeft dus niet op zo korte termijn het geval te zijn.

Wij zijn alleszins bereid daarin geleidelijkheid te betrachten, zoals het beleid Mansholt en Vondeling wel bewezen heeft. Maar wij zijn niet bereid tot een uitzichtloos beleid omdat zulks onvermijdelijkerwijze moet leiden tot een knijpsysteem om tenminste nog zo goedkoop mogelijk van deze loodzware last af te komen.

De heer Oud sprak dan ook in zijn rede te Groningen over de landbouw als een sociaal probleem. Maar een dergelijke benaderingswijze leidt tot een onwaardig beleid tegenover de agrarische werkers van het land. Het gaat hier niet om sociaal verzorgen, maar om op verantwoorde wijze een belangrijke tak van productie en export, gezond te maken.

En daarom ook zijn wij bereid honderden miljoenen te besteden voor ruilverkaveling teneinde economisch goed verkavelde en dus zo rendabel mogelijke boerderijen te bereiken.

Maar wij zijn niet bereid zodanig met duur belastinggeld gesaneerd gebied weer prijs te geven aan versnippering en aan het uitzichtloze gezwoeg van de landbewerker, die op dit versnipperde gebied geen redelijk bestaan kan verwerven, hoe zeer ook zijn vrouw en kinderen als onbetaalde krachten mee zwoegen op het keuterbedrijfje.

En wij zijn ook niet bereid van dat 1/2 miljard landbouwsteun per jaar een toenemend deel ten goede te doen komen niet aan de agrarische werkers maar aan grondspeculanten en grondeigenaars. En dat gaat gebeuren wanneer de huidige regering haar voornemen uitvoert om de prijsbeheersing van landbouwgronden op te heffen, nog afgezien van het feit dat daardoor het voorkeursrecht van de pachter fictief wordt.

Hoe hebben wij gewaarschuwd tegen de opheffing van de prijsbeheersing niet-landbouwgronden.

Het zou zo weinig uitmaken, werd gezegd.

Welnu de grondprijzen voor woningbouw zijn verdubbeld, en herhaaldelijk veel meer dan dat.

Nu het te laat is maken de bouwondernemers zich ernstig ongerust, het bekende tekort aan politiek inzicht van de ondernemerswereld, waarvan die weliswaar zelf de dupe is, maar niet minder het Nederlandse volk als geheel.

Thans zijn dan de landbouwgronden aan de beurt om de prijsbeheersing te zien beëindigen.

De landprijzen zullen daarbij naar boven schieten in dit zo dichtbevolkte land en de belastingbetaler zal meer subsidie mogen betalen aan de grondbewerker die vanwege de prijsstijging uiteraard terstond of later, hogere pacht moet betalen.

En niet minder zal de ruimtelijke ordening in het gedrang komen in dit land waar wij per hoofd over een oppervlakte natuurruimte beschikken van circa 400 m2 minder dan de helft in vergelijking met België en minder dan 1/10 in vergelijking met Frankrijk.

En onder die omstandigheden verklaart dan Minister Zijlstra geen bezwaar te hebben tegen verkoop van gemeenschapsgrond in de evenzeer met belastinggeld ingepolderde Zuiderzee. Wij verzetten ons tegen dit beleid, tegen zulk uitzichtloos beleid, waarbij bovendien niet alleen de gemeenschap te kort komt. Want men vergist zich wanneer men meent de welvaart te kunnen bevorderen door de gemeenschap te verschralen. Wat baat u een auto zonder door de gemeenschap aangelegde en bekostigde wegen?

Geen werkelijk groot basisbedrijf, zo schreef de N.R.C. van 7 oktober 1960 is ooit over de drempel kunnen komen zonder de hulp van de staat.

W.T. Voorts dienen gevoeligheden te worden aangestipt van minder materiële maar meer principiële aard. Kwesties als de positie van de werkende vrouw, in het bijzonder ook van de werkende gehuwde vrouw. De vraag ook of de emancipatie van de gehuwde vrouw eindigt bij de fiscus en zij zogenaamd terwille van belastingtechnische moeilijkheden wel belasting moet betalen maar geen eigen fiscale persoonlijkheid heeft.

Maar ernst wordt het pas wanneer het 1/3 deel van het Nederlandse volk, dat socialistische politiek begeert, erkenning verlangt door geleidelijke structuurwijziging onzer samenleving.

En ik hecht eraan daarover uitdrukkelijk te spreken opdat het de K.V.P. en met name de Volkskrant, die deze kwestie aan de orde stelde, duidelijk worde dat de bestuurbaarheid van Nederland niet afhankelijk is van partijpolitieke verlangens van de Partij van de Arbeid naar verkiezingswinst, maar van de vraag welke offers de K.V.P. bereid is te brengen ten behoeve van progressief beleid.

De K.V.P., spelende met de gedachte dat de Partij van de Arbeid haar zal helpen aan het aanvaarden van de Algemene Kinderbijslagwet mag niet alleen weten dat wij inderdaad in beginsel in kinderbijslagregelingen *één* van de weinig politiek bereikbare middelen zien om de minder-draagkrachtigen een iets groter aandeel te verstrekken in het nationaal inkomen, maar die K.V.P. moet ook weten dat wij menen dat het vraagstuk van de vermogensspreiding in de actuele politiek behoort te komen! Wat toch is de toestand.

Gemeten naar de aanslagen in de vermogensbelasting beschikt iets meer dan 1/2% van de bevolking, namelijk 0,6% over de helft van alle vermogen in Nederland, m.a.w. 0,6% de ene helft en 99,4% de andere helft. Aangenomen mag worden dat van de 2 1/2 miljoen gezinnen in Nederland 80% ofwel rond 2 miljoen geen privé vermogen van enige betekenis bezit.

Dit kwaad van opeenhoping bij weinig grote bezitters neemt allerminst af. De toeneming van het nationaal vermogen komt goeddeels opnieuw ten goede aan de bezitters. En dat het hier niet om kleinigheden gaat, moge blijken uit het feit, dat tussen 1948 en 1958 in de sfeer van particuliere bedrijven en huishoudingen sprake was van een toeneming, omgerekend in vergelijkbare prijzen van 74 tot 103 miljard. Reeds bij een vorige gelegenheid heb ik u gezegd dat 4% van alle naamloze vennootschappen, beschikt over 4/5 van het totale vermogen van alle naamloze vennootscbappen.

Door die naamloze vennootschappen wordt de laatste jaren een winst gemaakt van rond vier duizend miljoen gulden, waarvan de helft wordt uitgekeerd in de vorm van dividenden en tantièmes en de andere helft in het bedrijf wordt gehouden.

Jaarlijks blijft dus circa 2 duizend miljoen winst in de bedrijven onuitgekeerd, tengevolge waarvan uiteraard de aandelen in waarde toenemen.

Zo liepen de koersen van de aandelen op, als men het gemiddelde cijfer voor 1953 op 100 stelt, tot 400 in 1960. Dat betekent dus een verviervoudiging van het vermogen van de aandelenbezitters.

En die vermogenstoename is in Nederland, in tegenstelling tot Amerika, in de privé-sfeer belastingvrij.

De Partij van de Arbeid stelde in haar laatste verkiezingsprogram als eis de invoering van een vermogensvermeerderingsbelasting, maar er is geen meerderheid voor in de Tweede Kamer.

Veeleer bleek minister Zijlstra getroffen door de fiscale lasten, waaronder commissarissen gebukt gaan. De bedragen der commissarissen-beloningen zijn in kranten als Het Parool en Het Vrije Volk enige tijd geleden uitvoerig gepubliceerd, zij liepen tot bedragen van 1/4 miljoen gulden inkomen per jaar per persoon. Bovendien blijkt dat deze functies cumuleren in kleine kring die soms aan aantal commissariaten de dubbele cijfers halen.

Voegt men daarbij de toenemende concentraties van bedrijven, waarvan kort geleden Het Vrije Volk een overzicht heeft gegeven, dan zijn het hooguit enkele honderden personen die in Nederland het economisch leven beheersen - ongecontroleerd ! W.T. - en die evenzeer ongecontroleerd, feitelijk het wel en wee van miljoenen werknemers en hun gezinnen in hun

handen hebben.

Het is tegen deze toenemende bezitsvorming voor de bezitters, bezitsvorming aan macht en aan geld, dat de Partij van de Arbeid zich verzet als zijnde een ongewenste maatschappelijke ontwikkeling. In Engeland deed zich de situatie al voor dat in zodanig toenemende mate de kranten in steeds minder handen komen, dat de voorlichting wordt bedreigd, geheel door de weinige economische gezeggers te worden beheerst.

In Nederland wordt een dergelijke aanslag op de menselijke geest door de ongecontroleerde economische machthebbers beraamd, door middel van de commerciële televisie.

W.T. Als democraten hebben wij altijd geweigerd ons te onderwerpen aan een ongecontroleerde regering. Waarom, zo vraag ik, zouden wij ons dan wel moeten onderwerpen aan de ongecontroleerde economische grootmachten?

De N.R.C. van 23 december 1960 schrijvende over het fatale gebrek aan inzicht van het bedrijfsleven in de Indonesische kwestie zegt: "Het bedrijfsleven moet zelf maar de gevolgen van zijn politieke kortzichtigheid dragen. Vreemder lijkt het - aldus het blad - dat de eerder genoemde politici, die tenminste nog iets van de ontwikkeling aanvoelden, thans zonder enige politieke invloed zijn, terwijl de grote betweters, de grote roerommers, de grote Lingadjati-aan-en-uitkleders van toen nog steeds ons politieke lot bepalen en doorgaan voor wijze en ervaren politici.

Dat klinkt wel logisch, W.T., maar het is het niet. Want de gevolgen van de politieke kortzichtigheid van het bedrijfsleven worden net zo goed door de gewone staatsburgers gedragen en betaald, als die van politici.

Of wie dacht u dat in de stad Bremen de fouten van de Borgward- fabriek moet betalen, waardoor 20.000 arbeiders op straat dreigden te komen?

En wie zal straks de fouten van de Volkswagenfabriek moeten betalen, de fabriek die als staatsbedrijf groot werd, maar waarvoor de aandelen zo nodig aan particulieren moesten worden uitgedeeld En wie droeg de gevolgen van de fouten van de Unilever met haar anti-spatmiddel? De commissarissen soms? Die eten geen Planta!

En dacht iemand dat enige Nederlandse regering b.v. Philips in moeilijkheden zou kunnen laten komen. Evenmin als welke vooroorlogse regering ook, de Rotterdamse Bank los kon laten.

Met dat Bedrijfsleven staat en valt immers ons Bestaan. Is het dan zo onredelijk een regering te verlangen die gezien kan worden als de vertegenwoordiger van de consument, als de

vertegenwoordiger van de gewone man, met wiens Belangen die grootbedrijven wel degelijk ook rekening hebben te houden.

Samenvattend, W.T., zijn wij van mening, dat ook vermogensvermeerdering in de privé-sfeer belastbaar behoort te zijn.

Zijn wij van mening, dat ondernemingen, die door middel van de Beurs publiekelijk een Beroep doen op geld van het publiek, dientengevolge gehouden zijn een juist en nauwkeurig inzicht te verstrekken in hun financieel-economische positie, gepaard met controle van een passend orgaan.

Zijn wij van mening dat middelen geschapen moeten worden tot winstdeling aan loontrekkenden in een passende verhouding tot dividenden en zijn wij voorts van mening dat er nauwe grenzen dienen te worden gesteld aan de cumulatie van commissariaten.

Het is 25 jaar geleden dat met een werkloze op 7 manlijke arbeidskrachten, derhalve met 400 duizend werklozen in vooroorlogs- Nederland, armoe lijdend in een wereld van overvloed, de socialistische Beweging een hervorming van het Beleid najoeg, neergelegd in het Plan van de Arbeid. Een wezenlijke hervorming om de productie te stimuleren naar arbeidsbehoeften, om de Belastingen te Benutten niet zo maar om uitgaven te dekken maar om het economisch leven evenwichtig te coördineren.

Die toenmalige voorgestelde zeer wezenlijke hervorming betreft eenvoudig het verkrijgen van een conjunctureel financieel, economisch en sociaal Beleid. Eenvoudig, want het is thans alom geaccepteerd, ook door het anti-socialistische kabinet-De Quay.

Maar destijds werd dit Plan van de Arbeid door een liberaal confessionele meerderheid verworpen, terwijl toch de aan dat Plan ten grondslag liggende gedachten, tevens de grondslagen zijn waarop onze huidige welvaart rust. In het na-oorlogse Nederland heeft de Partij van de Arbeid mede dientengevolge aan rechtvaardigheid kunnen brengen wat tot het bereikbare behoorde. Het was niet weinig voor wie denkt aan de ouderdomsvoorziening, aan de Weduwen- en Wezenwet, aan de Wachtgeld- en Werklozenverzekering e.d.

In ieder geval was het genoeg voor de liberaal confessionele meerderheid om de Partij van de Arbeid uit de regering te drukken. Dat zij zo. Maar steeds worden wij gedwongen tot nieuwe verten op de weg naar rechtvaardige verhoudingen.

En wanneer de Volkskrant, benard vanwege Neerland's bestuurs- loosheid, ons van partijpolitieke verkiezingswinst-verlangens verdenkt, dan is hier ons antwoord: t.w. dat wij terstond bereid zijn tot de vorming van een sociaal en cultureel progressief kabinet, tevens

ter afwikkeling van het Nieuw-Guinea-vraagstuk ter oplossing van de woningnood, tot het hernieuwen van uitzicht biedend landbouwbeleid en een politiek van vermogensspreiding, een en ander als in dit betoog door mij nader geadstrueerd.

Dit is het, Congres, wat ik in dit stadium meende te moeten zeggen. Terecht wordt verondersteld dat de Partij van de Arbeid niet bereid is gemakkelijk en op losse voet aan een kabinet deel te nemen. Maar nimmer hebben wij daarbij aanleiding gegeven tot de veronderstelling dat partijpolitieke belangen voor ons doorslaggevend zouden zijn. Voor zoveel nodig heb ik daaromtrent ook ditmaal duidelijkheid betracht; duidelijkheid zoals het in een democratie past.